

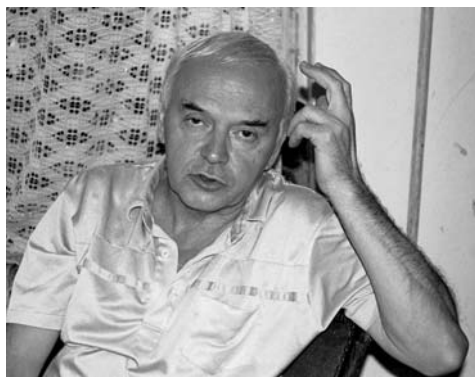
„A Tisza-parton mit keresek?”

„Még ma is rejtőznek bennem szegedi kincsek”

BESZÉLGETÉS VERESS MIKLÓSSAL

Veress Miklós 1960-tól egyetemistaként és újságíróként tizennégy évet töltött el Szegeden. Bár több rangos folyóirat is közölte verseit, a Tisza-parton sokáig nem ismerték el költőként. *Erdő a vadaknak* címmel 1972-ben megjelent első verseskötetével szinte berobbant az irodalmi életbe, a következő évben megkapta a József Attila-díjat. 1974-ben költözött el Szegedről, előbb az *Élet és Irodalom* munkatársa, majd a *Mozgó Világ* főszerkesztője lett. Amikor 1981-ben leváltották, főmunkatársként visszakérült az irodalmi hetilaphoz. Élete egyik legrosszabb döntésének tartja, hogy Csoóri Sándor és Fekete Gyula biztatására 1986-ban elvállalta a Magyar Írók Szövetsége főtítkári posztját. 1988-tól szabadfoglalkozású író, de nem tud újság nélkül sem élni, ezért egy ideig dolgozott a Pesti Hírlap szerkesztőségében is. »Ez a nagy költészet önmagáért van és önmagából építkezik. A „nagy” nem azt jelenti, hogy „élő klasszikus”, hogy „halhatatlan”, hogy „egy sorban...”. Azt jelenti, amit a műkritika „grand art” kifejezéssel jelez. Nagyigényű és nagyszabású. Tehát természetes, magát a természettel egyenrangúnak tételező.« – értékeli Alexa Károly Veress Miklós költészetét a tizenöt év terméséből válogató *Éjféle verőfény* című kötetének borítólapján. Veress Miklós idén ünnepelte hatvanadik születésnapját, június végén, Barcs napja alkalmából Pro Urbedíjjal tüntette ki szülővárosa, augusztus 20-án pedig a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét vehette át. Budapesten, Dózsa György úti otthonában az egykori cseleedszobából kialakított dolgozószobában beszélgettünk.

– A 2001-ben megjelent *Éjféle verőfény* című kötetének fűlszövegében írja: „...gyerekkori agyhártyagyulladásom után nem egyszer véltem azt, hogy valamiféle ködben éltem át sorsomat, mások számára megmagyarázhatatlan jelenések és jelek között. Azaz: mintha csak fizikálisan lennék jelen saját köznapi történelmemben, mert metafizikailag máshol.” Milyen volt ez a betegségekkel tarkított gyerekkor?

– Családi indíttatásom nem szokványos. Édesapám Rákosi Szidi színiiskolájában végzett, tanult zongorázni, hegedülni, és eredetileg egy snájdig táncoskomikus volt. Fellépett a pesti színházakban, szerepelt a rádióban is. Sok „ripacságomat” valószínűleg tőle örököltem. Felnőttként tudtam csak meg, hogy a családja valójában nem is aradi volt – aho-

gyan mindig hangoztatta –, hanem tősgyökeres kiskundorozsmai. Amikor Dorozsmát elsodorta az árvíz, akkor költözött át a család Aradra, ahol nagyapám – akit nem ismerhettem, mert a második világháború idején meghalt – elvett egy gazdag lányt, és újramezette hagyományos mesterségét, a fonott bútorok gyártását. Apám a húszas években elkényeztetett úriúrként szökött át Magyarországra. Sokáig megfelelő apánázst kapott Aradról. A románok azonban tönkretették nagyapám üzletét, ezért megszűnt otthonról a rendszeres támogatás. Amikor a harmincas évek végén bezártak a színházak, apám munka nélkül maradt. Végül elment az akkori Magvető Könyvkiadóhoz vidéki szervezőnek. Azzal bízták meg, hogy a mai Ki kicsodához hasonló kötetekhez előfizetőket toborozzon. Sokszor elmesélte, hogyan dolgozott: kiszemelt egy kisvárost vagy egy falut, ahol először a grófhhoz vagy a helyi potentáthoz jelentkezett be, és elmondta, hogy Magyarország leghíresebb embereiről készül egy könyv, a belekerülésért azonban fizetni kell. Amíg a gróf titkára megfogalmazta a gazdájára vonatkozó szócikket, apám az úri kaszinóban kártyázgató helybelieknek elmesélte, hogy mi járban van. Természetesen mindenki követni akarta a gróf példáját, és benne akart lenni a kötetben, ami végül tele volt hentesekkel, kocsmárosokkal, jegyzőkkel is. Aki többet fizetett, annak a fotója is bekerülhetett.

Egy ilyen szervezőkörút alkalmával jutott el apám Barcsra, ahol édesanyámmal megismerkedett. Az ő családja Délvidékről származott. Anyai nagyapámnak egy nagy péksége volt Barcsra, azonban az első világháború idején bevonultatták, orosz hadifogságba esett és meghalt. Nagyanyám nem tudta tovább vinni a pékséget, ami végül tönkrement. Nagyanyám időközben szerelembe keveredett, és megesett. Hogy ne tudjanak róla Barcsra, és nyugodtan megszülhessen édesanyámat, el kellett mennie a közeli Szulokra. Ha kiderült volna a dolog, nem kaphatott volna hadiözvegyként egy kis trafikot. A fiát – Laci nagybátyámat – anyámmal együtt úgy nevelték fel nagyanyám testvérei, mintha árva gyermekek lennének. Édesanyám igazi édesapja egy horvát péklegény volt, amit csak a halálos ágyán vallott be nekem. Döbbenetes élmény volt ezt harmincvalahány évesen megtudni.

Apám harmincéves volt, anyám tizenhat, amikor megismerkedtek. Igazából nem is anyám szeretett bele apámba, hanem a nagynénikéi, akik elalélta a snájdig pesti úriembertől. Anyám kis vadóc volt, akivel már nem bírtak, ezért akarták férjhez adni. Tizennyolc évesen kötött házasságot apámmal, húsz volt, amikor engem megszült. Apám két lakást is kibérelt Pesten, és a külső Andrássy útba hozott föl bennünket Barcsról. Abban bízott, hogy a belvárost nem bombázzák majd, ezért ott is bérelt egy lakást. Épp amikor ott voltunk, csapódott be egy bomba. Az egész épület ránk omlott. Bent rekedtünk a pincében néhány Wehrmacht-tisztel együtt, akik kikopogtatták, hol van a vészkijárat. Azon keresztül sikerült kimászunk. Ezek a képek ma is gyakran kísértének az álmaimban. Apám ezután hazaküldött bennünket, féltve anyámat az oroszoktól, engem az éhínségtől, s az országot járta, hogy munkát keressen. Közben a külső Andrássy úti bérelt lakását kinézte magának egy államvédelmis tiszt, és anyám bútoraival együtt egyszerűen lefoglalta. Anyámmal egyedül maradtunk Barcsra, a tönkrement családi házban, melynek csak kis része volt lakható. Szüleim hamarosan el is váltak, és apám kivonult az életünkből. 1948-ban a jólét reményében elvette egy gazdag főmérnök csúnyácska lányát, de a hamarosan megindult államosítás keresztülhúzta a számításait. Ivánkáké gyárát elvették, majd nagy polgári lakásukat – melynek cselédszobájában most beszélgetünk – társbérletesítették. Apámat tizenhat éves koromban ismerhettem csak meg újra. Amikor látta, hogy a fia jól fejlődik, ígéretes pálya

áll előtte, jelentkezett. Azt mondta, mindent értem tett, hogy legyen majd egy lakásom. Sohasem tudtuk egymást igazán megszeretni.

– *Verseiben gyakran utal arra a küzdelemre, amit a megélhetésért egyedül maradt édesanyja folytatott.*

– Anyám gyönyörű, törekeny nő volt, de csak hat polgárit végzett, nem volt szakmája, ezért elment egy derék zsidó ember, Vágó István barcsi gyógyszerárába takarítani. Azokban az években történt, hogy agyhártyagyulladás kaptam, és nagybátyám negyvenkét fokos lázzal ölben vitt el vonattal Pécsre. Az orvosok egy százalékot adtak arra, hogy túlélem, és azon belül is egyet, hogy épeszű maradok. Életben maradtam, mert rengeteg penicillint kaptam, talán többet is, mint kellett volna. Anyámat a barcsi patika államosítása után Kaposvárra hívták raktári dolgozónak. Vállalta, mert abban reménykedett, hogy magához tud majd venni. A betegségem után ugyanis a nagynénéméknél laktam, akiknél saját gyermekeik megszületése után érezhettem meg az igazi árvaságot. Anyámnak igazából semmi esélye nem volt arra, hogy lakáshoz jusson. Azzal bíztatták, ha belép a pártba, akkor talán előbb-utóbb kiutalnak neki egyet. Nem tette meg, így annyit tudott csak elérni, hogy egy gyógyszerári udvaron kapott egy parányi, kamraszerű szobácskát, ahol mindössze egy ágy, egy asztal és egy szekrény fért el. Oda már engem is magához vehetett. Nem maradhattunk ott sokáig, mert egyszer a gyógyszerárban benzinben mosta a ruháinkat, rágyújtott egy cigarettára, és majdnem leégett a patika. A párttitkár fölpofozta, és elzavarta a lakásból.

Egy volt kulák családnál kaptunk albérletet, de néhány év múltán onnan is tovább kellett állnunk, mert szükségük lett a szobánkra. Albérletből albérletbe vándoroltunk. Közben anyám elvégzett egy technikus iskolát, és gyógyszerári raktározó lett. A munkatársaival egész évben Somogy megyét járta, a gyógyszerárakban leltározta. Csak hétvégenként találkoztunk, amikor egy ágyban kellett aludnunk. Tiszteltem anyám nagy küzdelmét, ezért igyekeztem jól tanulni. Bár a gimnáziumban volt egy furcsa tanárom, aki nem épp erkölcsre oktatott, sőt, megkínált borából, miközben Adyról és Baudelaire-ről beszélt; egy lehetséges költői életformáról. Csoda, hogy nem züllöttem el. Szesz mindig volt otthon, mert anyám abból jutott némi kiegészítő jövedelemhez, hogy gyógyszerári alkoholt kapott. Akkoriban úgy állapították meg a gyógyászati célú alkohol párolgási százalékát, hogy a gyógyszerészek sokat meg tudjanak spórolni mintegy fizetés-kiegészítésül. Márpedig akkoriban a tiszta alkohol majdnem olyan nagy kincs volt, mint az arany. Anyám a heti leltározás után három-négy litert is haza tudott hozni, és annak az eladásából csinált pénzt. Akkoriban az egyetlen elvisehető eszencia a Puerto Ricó-i rum volt, mindig abból készített piát.

Nem volt alkoholista, de amikor a fárasztó, reménytelen munka után hétvégenként hazajött, örült, hogy ihat velem egy-két stampedlivel. Nagy dolog volt, amikor olyan albérletbe költözhattünk, ahol már külön ágyban alhattunk. Az ötvenes években nemcsak az albérletet kellett fizetnie, hanem az ötéves tervekölcsönt és a békekölcsönt is. Hihetetlenül kitoltak velem, hiszen így a fizetésének nagy részét elvonták. Végül eléggé szerencsétlenül ment újra férjhez, és negyvenöt éves korára a rengeteg megpróbáltatástól idegbeteg lett.

– *Egyik versében írja, hogy kamaszkorában született szonettjén édesanyja jót kacagott. Mikor kezdett írni, és hogyan fogadták irodalmi próbálkozásait?*

– Már gyerekkoromban rengeteg verset írtam. Anyámmal folytatott – és máig megmaradt – levelezésünk is bizonyítja, hogy számoltam, hány költeménynél tartok.

Anyám ellene volt, hogy irodalmár legyek, bármi másnak jobban örült volna. Később annyira elvadította az élet, hogy az irodalom már nem tartozott az érdeklődési körébe. Az egyik olvasótalálkozóm előtt úgy ötven éves korában kikelt magából és a fejemhez vágta: inkább maradtam volna Kaposvárton, és lettem volna szobafestő, ha már nem gimnáziumi tanár. Később megváltoztatta a véleményét. Az utolsó éveiben félig tébolyodottan rádöbrent, hogy mégis letettem az asztalra valamit. Amikor meg akartam köszönni, hogy mi mindent tett értem, azt felelte: egyedül csináltam, mert ő sohasem bízott bennem. Halála előtt néhány évvel mégis kitépte a fotómat a Szép versek kötetből, és azt írta rá: „Anyám, az álmok nem hazudnak.”

– *Kaposvárról miért a szegedi egyetemre jelentkezett?*

– Hogy anyámnak ne kelljen miattam annyit dolgoznia, érettségi után el akartam menni a kaposvári napilaphoz újságírónak. Azonban szüleim újra felvették egymással a kapcsolatot, nyaraláskor találkoztak, és úgy döntöttek, hogy mindketten támogatnak, ha egyetemre megyek. Nagyon megörültem, hogy apám miatt Budapestre kerülhetek, mert akkor nála lakhattam volna. Miután a szüleim megállapodtak erről, kaptam egy levelet apám feleségének a nővérétől, amiben azt kérte: ha lehet, ne menjek Pestre, és ne rontsam meg a „házasságot”. A levelet nem mutattam meg anyámnak, és apámnak sem írtam róla, csak beadtam a jelentkezésemet Szegedre. Mórára, Tömörkényre, Juhász Gyulára és József Attilára gondolva azt hittem, Szeged igazi irodalmi város...

Csak két-három hónappal az egyetemi felvételi előtt tudtak felvenni a KISZ-be – az akkor kötelező volt –, mert osztálytársam, Csizsár István – akinek az apja ügyész volt 1956-ban – a gimnázium KISZ-vezetőjeként sokáig nem járult hozzá. Emlékezett rá, hogy 1956. október 25-én saját – azóta elveszett – forradalmi versemet szavaltatták el velem a tanáriban lelkes pedagógusaink, akik érettségi találkozókra is fölidézik ezt. Csizsár azt mondta, ellenforradalmároknak nincs helye a KISZ-ben. Végül a tanáraimnak sikerült meggyőzniük.

Az egyetemi felvételre ma is jól emlékszem. Kaposvárról Szegedre vagy nyolc órán át tartott az utazás a sebesvonattal. Ott alig kaptam levegőt, mert egészen más volt a klíma. Noha gyerekkorom óta tanultam németül – és jobban is tudtam –, tanáraim tanácsára a magyar szak mellé mégis inkább az orosz választottam, mert így könnyebb volt bekerülni. Az írásbelin Ady magyarságverseiről írtam egy négyoldalas esszét, ám Kiss Lajos lepontozott, mert nehezményezte, hogy Szerb Antalt is idéztem benne. A szóbelin kijött a vizsgabizottságból utánam Bárdos Pál, és megkérdezte, tényleg tagja vagyok-e a somogyi írócsoportnak. Mindenki azzal biztatott, hogy szeptemberben találkozzunk. Ám végül mégis elutasító értesítést kaptam az egyetemről. Kiderült, hogy rosszul írták be anyám származási kategóriáját, azaz nem a „munkás”, hanem az „egyéb” rubrikába került. Emiatt ugyanazzal a pontszámmal egy munkás meg egy paraszti származású fiataalt vettek fel helyettem.

Általános iskolai igazgatóm, Csajághy Károly – aki egyben az országgyűlési képviselőnk is volt – összegyűjtötte az addig megjelent írásaimat, verseimet és a felvételi dokumentumokkal együtt odavágta az oktatási miniszter asztalára. Szeptember közepén megjött az értesítés: mégis felvettek. Szegeden kiderült, hogy kollégiumot már nem kaphatok, ezért két hatalmas bőröndömmel elindultam albérletet keresni. Hatalmas kerülő után a Brüsszeli körút végén találtam egy pici szobát.

Volt vívótársamat, legjobb barátomat, Egri Tamást kispapként rögtön felvették Szegedre. Amikor én is megérkeztem, meglátogattam a papneveldeben. Legközelebb azt mondta: ne járj be hozzám, mert szóltak. Javasoltam, hogy akkor találkozzunk a városban. Erre azt felelte: nem mehet ki egyedül. Aki pedig vele lenne, az mindig jelentené, hogy mit csinált, kivel találkozott, miről beszélgetett. Az egyetemen Sonkoly tanár úr – akiről tudtuk, hogy ő a vamzer a szlavista tanszéken – engem is behívott, és megkérdezte: Veress elvtárs, miért kell a jól induló karriert kockára tennie azzal, hogy bejár egy egyházi intézménybe?

– *Szegeden hogyan kapcsolódott be a helyi irodalmi életbe?*

– Meg akartam ismerni a szegedi költőket, ezért vettem egy válogatáskötetet. Nagyon kiábrándultam. Lódi Ferenc számított akkoriban az egyik koszorús poétának. Pillanatok alatt kiderült számomra, hogy ez az irodalom nem az enyém. Később megismertem Papp Lajost, majd Simai Miskát is, aki nagyon jól indult. Vele jó barátságba kerültünk. A Tiszatáj – amit akkor Szabolcsi Gábor szerkesztett – akkoriban még a napilapokhoz hasonló formátumú volt. Nehéz volt bejutni a szerkesztőségébe, és publikálási lehetőséget kapni a folyóiratban. Az első versem, ami Szegeden megjelent, Gagarin űrrepülésekor íródott, és a Délmagyarország közölte. Az évente négyszer megjelenő Somogyi Írásban korábban sokat publikáltam, ami megfelelő belépőjegy volt Szegeden is a hozzáértőknél.

– *Az egyetemi évekről milyen emlékei maradtak?*

– Az egyetemen kitűnő évfolyamunk volt, sok nagyszerű emberrel megismerkedtem, akik nagy hatással voltak rám. Sokat köszönhetek Kelemen Tibor barátomnak – az egyik legnagyobb magyar nyelvész, Kelemen Gyula fia –, akivel sokáig közös albérlésben laktunk, ittunk, vitáztunk. Olyan volt mellettem, mint az ördög ügyvédje. Az első évfolyam után kiderült: a hörgőim nem bírják a szegedi levegőt. Másodéves koromtól igazi egyetemista életet éltem, a haverokkal nagy ivászatokat, bulikat tartottunk, egyik albérlésből költöztünk a másikba. Az első komolyabb erotikus kapcsolataim is Szegedhez fűződtek, de az alkotóköriek is. Amikor – szerencsémre – annak vezetője, Kiss Lajos felkerült Budapestre, Kovács Sándor Iván és Ilia Mihály vették át a helyét. Az első évfolyamon az a szerencse ért, hogy Pándi Pál tanította Berzsenyit. Eszméletlenül nagy hatással volt rám. Sajnos olyan gyorsan visszakerült Pestre az Új Írás alapításakor, hogy nem tudott már odafigyelni a verseimre. Másodéves voltam, amikor Kovács Sándor Iván és Ilia Mihály elhatározták, hogy kialakítanak egy új kört, amelybe összegyűjtik a legtehetségesebb hallgatókat. Kelemen János, Rigó Béla, Vári Péter László, én és még néhányan jártunk ebbe a körbe. Közben Ilia Mihályék szerepet kaptak a Tiszatáj szerkesztőségében is azután, hogy óriási botrány kerekedett, amikor Szabolcsi Gábor sikkasztás miatt lebukott. Az önképzőkörünk Paál Istiék egyetemi színpadi csoportjával párhuzamosan alakult ki, és már 1963-ban rendeztünk egy emlékezetes bemutatkozó estet Egess! címmel. Kelemen János – aki ma már világhírű professzor – akkor még verseket írt. Az ő kissé zavaros, de mégis nagy hatású költeménye volt az est címadó írása. Rigó Béla az abortuszról szóló versét, én pedig a Türelmetlenség-et olvastam fel. Ezt és néhány Jevtusenko- és Voznyeszenszkij-fordításomat hamarosan közölte a Tiszatáj, ahol Ilia Mihály lett a versrovat, Kovács Sándor Iván pedig a kritikai rovat szerkesztője. Ők már bennünket is rendszeresen szóhoz juttattak. A Türelmetlenség megjelenése után a következő szám elején közölni kellett Siklós János-

nak, a megyei pártbizottság kulturális titkárának a cikkét, amelyben kioktatott arról, hogy van jogos, de létezik rossz türelmetlenség is, s egy ideig nem is közölhettek minket.

– *Kikre emlékszik szívesen szegedi professzorai, tanárai közül?*

– Sohasem bántam meg, hogy a szegedi egyetemet választottam, mert másképp soha nem találkoztam volna például Bálint Sándorral. Elsőévesként vizsgáztam Sándor bácsinál, bevallom, nem is tudtuk akkoriban, hogy kit kell tisztelnünk benne. Szegedet egyetemistaként nem lehetett megismerni, mert az igazi Szeged ugyanúgy be volt habarcsolva, mint a Hősök Kapuján Aba-Novák Vilmos freskója, amiről még csak nem is hallottunk. Újságíró koromban később jöttem csak rá, hogy micsoda értékek vannak Alsóvároson vagy Felsővároson. Az ország legkülönbözőbb vidékeiről érkezve nem tudtuk igazából felfedezni a várost. Azért jártam csak el Bálint Sándor óráira, mert ösztönösen vonzott a néprajz. Amikor Sándor bácsi megtudta, hogy somogyi vagyok, behívott a szobájába, és alaposan kifaggatott. Nagyon érdekelte a kiejtésem, és az is, hogy milyen somogyi népszokásokat ismerek. Mostanában döbbenem rá, hogy mennyi mindent nem tudtam elmondani neki, ami pedig számára fontos lehetett volna.

Az egyetemi évek alatt nagy hatással volt rám a kiváló klasszika-filológus, Horváth István Károly, Halász Előd és Rácz Endre tanár úr. Három éven át mindig én szereztem meg egyetemi színpados hallgatótársaim előtt a szép magyar beszéd verseny első díját. Mindig Rácz Endre volt a zsűri elnöke. Elsősorban azért indultam, mert szükségem volt a díjjal járó 200 forintra. (Akkoriban egy üveg Kövidinka 16 forintba került.) A hatvanas évek elején még sokkal kisebb létszámú évfolyamok voltak az egyetemen, a különböző karokról is jobban megismerhettük egymást. Paál Istivel – akivel aztán a hetvenes években megcsináltuk az egyetemi színpadon az Örök Elektrát, amit három-négy előadás után betiltottak – így barátkoztunk össze. Az orosz tanszék rettenetesen leterhelt bennünket. Az ószláv nyelvtől a Szovjetunió földrajzáig sok olyan dolgot tanítottak, amit fölöslegesnek éreztünk.

– *Már az egyetemen is foglalkozott műfordítással?*

– Már hamarabb: a gimnáziumban Heinét fordítottam. Angolul is megtanultam valamelyest Shelley és Yeats miatt. Gyerekkoromban Barcson három nyelven, a magyaron kívül horvátul és németül is folyt a beszélgetés. A világháború után sok svábot kitelepítettek, helyettük szlovákiai magyarokat hoztak, akik szlovákul is jól beszéltek. Elbert János már Szegeden felfigyelt rám, és később a Nagyvilágban sok műfordításomat közölte. De tanáraim közül Szauder József volt, aki úgy megkedvelt, hogy feleségemtől is rögtön azt kérdezte: „A költő, Veress Miklósé?”

– *Diploma után rövid ideig Kiskunfélegyházára járt tanítani. Hogyan sikerült visszakérülnie Szegedre, az egyetemi laphoz?*

– Óriási protekcióval, amit akkori sógoromnak, Suki Bélának köszönhettem, aki 1956-os szereplése után Szeged egész területéről ki volt tiltva, ezért ő is „Filekegyházán” tanított. Amikor épp nem Kierkegaarddal foglalkozott, a maga módján kitűnő cigányprímás is volt. Én akkoriban is betegségekkel kínlódtam, szerettem volna mielőbb visszakérülni a feleségem mellé Szegedre. Suki Serfőző Lajosnak, az egyetem párttitkárának a segítségét kérte. A feleségem még egyetemista volt, ezért kaptunk egy szobát a József Attila Kollégium legfelső emeletén, ahol az összes kiválasztott KISZ-es főnököt elhelyezték. Ők egy-két éven belül rendes lakást kaptak, én kénytelen voltam három évig a kollégiumban maradni, ahol még jobban tönkrement a tüdőm. A hörgő-

tágulataim miatt – amelyekkel később Kulka Frigyes meg is műtött – rengeteg egészségügyi problémám volt. (Kulka professzor és mások azért specializálódtak Szegeden a hörgőbetegségekre, mert hiába van a Tisza, mégis óriási a por a városban, és emiatt sokan küzdenek légúti problémákkal.) Amikor először kivizsgáltak, kaptam egy olyan papírt, amely tanúsítja, hogy halálos beteg vagyok. Ezzel bementem a lakásügyi hivatalba. Huszonévesen épp nem voltam rossz állapotban, ezért végignézték rajtam, és fejcsóválva elküldtek.

Néha előszedem a Szegedi Egyetemnek azokat a régi példányait, amelyeket apám őrzött meg. Az ott eltöltött évek fontosak voltak, mert megismertem a teljes szegedi felsőoktatást, ki tudtam alakítani a kapcsolatrendszeremet és az információs bázisomat. A „nagy SZOT-díjas” költő, Papp Lajos volt a főszerkesztő, én pedig az egyetlen munkatársa. Valójában én szerkesztettem a lapot, Lajos csak vezényelt. A Délmagyarországtól tették oda, mert nem volt alkalmas napilapos újságírónak. Nem volt mindig felhőtlen a viszonyunk. Lajos azt terjesztette rólam, hogy elégséggel végeztem az egyetemet, miközben mindenki tudta, hogy az évfolyamunk egyik legjobbja voltam. Akkori és leendő professzorok publikáltak a lapban, de az akkor Szegedre kerülő Szepesi Attila is, no meg Petri Ferenc, a legendás Rike. Nekem akkor már a családommal is törődni kellett, míg Rike örök bohém maradt. A hatvanas évek végén jelentkezett Baka Pista és Zelei Miklós.

– *Milyen emlékei vannak Bakáról?*

– Baka Pistától – aki nem volt igazán szapora költő – később a Mozgó Világba is kértem verseket, mert az volt az alapelvem – ezért máig szídnak a Kilencek –, hogy ne a már befutottak publikáljanak, hanem a mi korosztályunknál is fiatalabbak. Olyan húszasokat, harmincasokat szerettem volna bemutatni, akik addig kevés lehetőséghez jutottak. Addigra a mi korosztályunk legjobbjai már befutottak, az ÉS-ben és a legtöbb folyóiratban nyitott kapuk fogadták őket. Baka Pistával ’87 körül Grúziában is jártam, akkoriban kezdődhetett a betegsége. Őt a szegedi körülmények nagyon visszahúzó-dóvá, gyanakvóvá és tüskéssé tették. Soha nem alakult ki szoros baráti viszony közöttünk, az ő költői élete már azután kezdődött, hogy eljöttem Szegedről.

– *Petri Ferencsel viszont barátok voltak...*

– Rikét nagyon szerettem, az egyik újrakezdésében én is részt vettem. Nem volt könnyű ügy, mert az a fajta költő volt, aki az utolsó pillanatban is nehezen adta ki a verseit a kezéből. Nem tudom, mi volt benne az az ösztönös irtózás a szerepléstől. De amikor felköltöztem Pestre, Rike képes volt elmenni a Nagyvilág szerkesztőségébe, ahol Ilonka, későbbi második feleségem dolgozott. Kíváncsi volt rá, mert aggódott, nehogy átejtsen engem valami dörzsölt pesti nő. Ladányi Zsuzsától hallottam a kedves anekdotát: amikor felvették a Délmagyarhoz, Rikének az volt a feltétele, hogy Veress Miklós íróasztalát kapja meg.

– *Öt-hat éven át a Délmagyarország munkatársaként dolgozott, nem érezte kötelező favágásnak a napilapos újságírói robotot?*

– Örömmel, szinte a felszabadulás érzésével mentem át a Délmagyarországhoz, mert a Szegedi Egyetemenél eltöltött évek borzasztóak voltak. Papp Lajos költői féltékenység miatt ahol csak tudott, betett nekem. Amikor feladatul kapta, hogy szervezze be egyik munkatársát a pártba – miután én voltam az egyetlen beosztottja –, nekem kellett belépnem. Nyaranta, amikor nem jelent meg a Szegedi Egyetem, mindig a Dél-

magyarországnál dolgoztam. Azért nem mentem át hamarabb, mert Lőkös Zoltán volt a főszerkesztő, akit nem szerettem. Ezt egyszer egy kocsmai beszélgetésen megfelelő emberek előtt ki is fejtettem. Másnap Nagy Pista hívott: a pártbizottságon hallotta, hogy beolvastam Lőkösnek. Tényleg a szemébe mondtam: addig, amíg ő a főszerkesztő, nem megyek át a Délmagyarhoz. Lőkös elviselhetetlen kapcsolatrendszere miatt gyáva lapot csinált. Távozása után viszont átmeneti időszak következett, amiben szinte lubickoltam. A hatvanas évek végén úgy tűnt, Szegeden is lehet szabadabb szellemű lapot csinálni. A kultúrrovatban Nikolényi Pista, Akác Laci, Ökrös Laci dolgozott, a mezőgazdaságban Horváth Dezső és Simai Miska, az iparban Gazdag István meg Matkó Pista... Legnagyobb meglepetésemre a főszerkesztővé kinevezett F. Nagy István a várospolitikai rovatba hívott, mert olvasta a Szegedi Egyetemet, és tudta, hogy én foglalkoztam a felsőoktatási és tudományos ügyekkel, többek között a Szegedi Biológiai Központ beindításával is. Nagy Pista a maga buldózer természetével ösztönösen olyan csodálatos társaságot hozott össze, amit szét sem lehetett robbantani. Jóbanrosszban együtt voltunk, a napi hajsza ellenére is jól éreztem magam, mert szinte meghaltunk volna egymásért és a lapért. Miután átvette a Délmagyarország irányítását, a lap példányszáma egy év alatt 20 ezerről 44 ezerre ugrott.

- *Minek volt köszönhető?*

- Szabadabban csinálhattuk a lapot, helyet adtak tárcák számára is. Együtt ittunk, ismertük egymás gondját-baját. Nagy Pista sok mindenért tartotta a hátát. Akkoriban a Délmagyarország a szabadság élményét adta számomra. A cikkeim mellett írhattam a verseimet is. Sok tehetséges fiatal újságíró – például Szávay István, Tandi Lajos – úgy jutott be a laphoz, hogy korábban már együtt dolgoztam velük a Szegedi Egyetemenél. Amikor nemrégiben Bessenyi Teri meghívott a Vasvári Pál Közgazdasági Szakközépiskolába rendhagyó irodalomórát tartani, elmeséltem a diákjainak, hogyan működött akkoriban a Délmagyarország. A hetvenes évek elején történt, hogy a karácsonyi számra készülve már mindennel kész voltam, szerettem volna hazamenni, amikor Nagy Pista szólt, hogy szerinte nincs igazi első oldalas anyaga a lapnak. Hiába mondtam, hogy rengeteg kézirat van leadva, tegyük ki valamelyiket a címdoldalra, egyik sem tetszett neki. Valami olyat szeretett volna, amire felkapják az emberek a fejüket, és még sokáig emlékeznek rá. A második konyak után beletörődve megígértem, hogy kitalálok valamit. Átmentem a városházára Takáts Jánoshoz, a tanács általános elnökhelyetteséhez – civilben kitűnő építészmérnök volt –, akivel jóban voltam. Épp vendégek voltak nála, a titkárnője be sem engedett. Megvártam, amíg szabadul, majd leültünk iszogatni. Elmondtam, hogy mire lenne szükségem, és javasoltam, találjunk ki valamit, amiről majd az egész város beszélni fog. Cinkos mosollyal mondta: van egy igazi szenzáció, ami jó lenne, de botrány is lehet belőle, ha engedély nélkül idejekorán hírül adjuk. Ezért azt kérte, hogy a cikk megjelenés előtt csak a főszerkesztőnek mondjam el, hogy eredménnyel jártak a próbafúrások, azaz olaj van a város alatt. Ez azt jelentheti, hogy Szeged sokat nyerhet, mert utak épülhetnek, új munkahelyek létesülhetnek.

- *Klasszikus címlapsztori...*

- Takáts János elmondta a részleteket is, majd rohantam vissza a szerkesztőségbe, ahol Nagy Pista is felvillanyozódott a hír hallatán. Egy üres szobában a legmegbízhatóbb gépírónőnek gyorsan lediktáltam a cikket. A megjelenés után Nagy Pista kétezer forintos büntetést kapott, mert kiderült, hogy embargós volt a téma. Nekem viszont

kétezer forintos prémiumot utalt ki, ami szép pénz volt, hiszen akkoriban háromezer forint volt a havi fizetésem. Az ilyesmi miatt érdemes volt akkor újságírónak lenni. Ha Nikolényi nem volt ott, filmkritikát is írtam, mint ahogyan a rendőrségi híreket is leadtam, ha mást kellett helyettesítenem. Ahhoz a felfokozott életformához, ami a napilapos újságírással jár, megfelelő túróképességű családra is szüksége van az embernek. Nekem ez nem jött össze. A Mozgó Világos időszakot leszámítva mégis életem legboldogabb időszaka volt az a néhány év, amit a lap aranykora idején a Délmagyarország szerkesztőségében eltöltöttem.

Persze bántott, hogy sokáig nem figyeltek oda rám, nem értették, hogy az újságíró mellett a költő is jelentkezne. Az első kötetemet ötször küldték vissza a Magvetőtől meg a Szépirodalmitól, teli voltam kudarcélménnyel. Annyira el voltam keseredve, hogy egy Mikulás-ünnepség után Annus Jóskaéknak kellett kihúzniuk a Tiszából, aminek bánatomban szaladtam neki. Szerencsére olyan alacsony volt a vízállás, hogy gyalogolni lehetett a folyóban, és csak a cipőm meg a téli kabátom ment tönkre. Közben újságíróként boldog voltam, költőként abszolút boldogtalan. Jól emlékszem egy esetre, amikor Zelei Miklóssal lett volna találkozó a Tiszatájban megjelenő verseimmel kapcsolatban, ugyanakkor újságírói feladatomban is volt, a vízművek igazgatójával kellett interjúkat készítenem. Annyira ideges voltam, hogy amikor rohantam a Tiszaparton, a mellvéden végighúzva véresre reszeltem a körömöt.

- 1972-ben megjelent, és rögtön nagy feltűnést keltett az Erdő a vadaknak című kötete. Egyik kritikusa így írt: „Veress Miklós költészete csupa végső feszültségű izgalom, legfőbb írói erénye azonban a türelem. Ennek köszönheti könyve – le merem írni – tökéletességét. Ha nem ismerném, aligha hinném, hogy az Erdő a vadaknak első kötet, inkább zenitre érkezett író művének tetszik, annyira meglepő verseinek érettsége, hangjának – ma annyira ritka – kulturáltsága, világirodalmi mértékű igényessége.”

- Publikáltam én azelőtt is, mégis váratlanul érte még Szegedet is ez a megmutatkozás. A következő év, 1973 elején Ilia Mihály hívott fel a hírrel: első kötetemért megkapom a József Attila-díjat. Arra kért, még a feleségemnek se áruljam el, ő sem szól senkinek. Két évvel korábban ugyanis Fenákel Juditot József Attila-díjra jelölték, ám a Csongrád Megyei Hírlapban megjelent egy cikke, ami miatt a megyei pártbizottság letiltatta a díjat. (Bárdos Pál és Fenákel Judit később ezért költöztek el Szegedről.) Közismert pletykásságom ellenére három hónapig tartottam a számat. Március végén kaptam meg az értesítést, hogy április 4-én átvehetem a kitüntetést. Tizenötezer forint járt a díjjal, ami akkor egy szövetkezeti lakás beugrója volt. Annyi pénzt addig nem is láttam életemben. Mivel fel kellett utaznom Budapestre, bementem Nagy Pistához, és kértem, engedélyezze, hogy kivételesen ne én csináljam a koszorúzási ünnepségekről szóló tudósítást. Azt felelte, mondjak valami nyomós indokot. Amikor elmondtam, hová megyek, nagyon meglepődött, és komolyan nehezményezte, hogy nem árultam el hamarabb.

- Hogyan fogadta a környezete a díjat?

- Sokakat megdöbbenett Szegeden ez a jelentős elismerés, hiszen az előző évben még városi díjat sem akartak adni a kötetemért, pedig az írócsoport felterjesztett, s csak a József Attila-díj után '73 őszén szavazták meg. Egyesek nem voltak hajlandók tudomásul venni, hogy Veress Miklós nem csak szimpla szegedi újságíró. Nem tudták elviselni, hogy nem csak az a haver vagyok, akivel hajnalig együtt lehet inni a klubban. Próbáltak is „megnevelni”. Amikor tervbe vették, hogy a Kincskeresőt épp az én fő-

szerkesztői fölterjesztésem révén tarthatja meg Szeged, volt évfolyamtársam, a megyei pártbizottság munkatársa áthívott a lakására, és igyekezett rábeszélni, hogy ne vállalam el a posztot, hadd maradjon ott Hegedűs András, a tanárképző főigazgatója. (Erre állítólag azért volt szükség, mert felesége, aki az egyik szegedi gimnáziumban tanított, szeretett volna bekerülni a főiskolára.) Ugyanekkor történt, hogy a feleségem aktuális állásügységét is lefújták, sőt a nekünk már kiutalt cserelakást is más kapta meg. Végül egy kiprovokált, tudatosan előidézett helyzetben a volt sajtóházi párttitkár, Lódi Ferencre részegen rádöntöttem az asztalt egy vállalati ünnepségen. Pártfegyelmet kaptam, és azt mondták, egy ilyen ember ne legyen főszerkesztő. Sz. Simon István biztatott, hogy olvasószerkesztő lehet belőlem, ha jól viselkedem, és maradok a Délmagyarnál. „Mit hőzöngsz? Fogd föl, te ennyit érsz ennek a városnak! Ha nem tetszik, keress magadnak egy másik várost!”

Másnap beadtam a fölmondásomat. Egy héten belül megkaptam a Móricz Zsigmond-ösztöndíjat. Néhány hét múlva táviratot kaptam az Élet és Irodalomtól: menjek fel a szerkesztőségbe, mert lenne egy állás számomra. Gyorsan Budapesten találtam magam. Tudom, hogy a távozásom sok emberben tüskét hagyott Szegeden, mert a döntésem pontos hátterét kevesen ismerték. Hihetetlen barátságaim és kötődéseim voltak Szegeden, amelyeket nagyon nehéz volt megszakítani. Később rájöttem, nem véletlenül spriccelt szét az a társaság akkor a városból. Akkoriban kezdték Csongrád megyét Pol-Pot megyeként emlegetni, komoly változások történtek a Délmagyarország szerkesztőségében is. Engem az tartott életben, hogy ott volt nekem az irodalom, a költészet. Ha el is mentem Szegedről, hosszú ideig jelentek még meg azok a verseim, amelyek ott születtek. Hoztam magammal az ott szerzett élményeket. Olyan kincsekkel érkeztem meg Budapestre, amelyenek senkinek sem voltak.

Szegeden sok embert láttam tönkremenni. Ötvenegynéhány évesen meghalt Suki Béla, akivel az első magyar Kierkegaard-kiadást csináltuk. Korán ment el Horváth István Károly is, vagy a titokzatos halálú Gazdapusztai Gyula. Egész költészetemen ott van a nyoma annak, hogy ezekkel az emberekkel kiátkozott társaságként hajnalig tartó ivászatok közben eszmét cseréltünk. A neves szegedi pszichiáter, Farkasinszky Teréz világított rá, hogy azért nehéz engem követni, mert egészen másként működik az agyam. Időnként a legtávolabbi dolgokat hozza össze, hogy kialakítson egy-egy mondatot. A rengeteg emlék, mindaz, ami megtörtént velem, itt zakatol az agyamban. Amikor azt hittem, hogy skizofrén vagyok, Teri okosan megkérdezte: Miklós kám, mennyit dolgozol te naponta? Tőle tudom, hogy tulajdonképpen sohasem kapcsol ki az agyam, mert amikor alszom, akkor is folyamatosan álmodom. Azaz állandóan dolgozik az agyam. Nem tudok mit tenni, nem tudom leállítani. Fizikálisan talán sokkal jobban lennék, ha kivennék.

1978-ban Kiss Annával, Pinczési Judittal, Ladik Katalinnal kint voltunk a híres amszterdami költőtalálkozón, ott találkoztam először a Párizsi Magyar Műhelyesekkel, Papp Tiborral és Nagy Pállal, akik jó barátaim lettek. Papp Tibi marihuánás cigarettákat sodort éjjel kettőig, közben Jounge Jenevert ittunk. Talán az volt az egyetlen éjszaka, amikor nem álmodtam. Később egy ideg orvos barátom mondta, azért így reagált a szervezetem a marihuánára, mert fordítottan működik az idegrendszerem. A régi emlékek ma is sokszor hirtelen feltörnek, és olyan összefüggések támadnak az agyamban, amelyeket piálás közben nem tudok kontrollálni. A Mozgó Világot ért nagy támadások miatt idegösszeroppanást kaptam, és olyan „szakember” kezébe kerültem, aki állítólag olyan módszert alkalmazott, hogy kitörölt belőlem sok mindent.

Ezeket az emlékeket később vérző körömmel kellett összekaparnom. Egy művésszel nem szabad úgy foglalkozni, mint bárkivel. Ma is előfordul, hogy miközben megyek a ködben, pontosan, világosan és reálisan tudok cselekedni. Anyám és mások is mondták, hogy gyakran mintha átnéznék az embereken. Mögöttük mást látok. A betegségek, az átélt tragédiák átalakították az idegrendszeremet. Nem úgy működik, mint másoké.

- Az Élet és Irodalom szerkesztőségében eltöltött év után 1975-től 1981-ig az új irodalmi és művészeti irányzatok legjelentősebb hazai fórumának, a Mozgó Világnak főszerkesztője volt. Hogyan emlékszik ezekre az évekre?

- A Délmagyarországnál szerzett tapasztalatok jelentettek megfelelő alapot ahhoz, hogy Budapestre kerülve bele merjek vágni egy új lap megteremtésébe. Valójában nem is lapot csináltam, hanem szerkesztőséget. Akkoriban már alig voltak olyan klasszikus redakciók, ahol jól érezte magát együtt a szerző, a rovatvezető és a főmunkatárs. A Mozgó Világ lényege épp ez volt. Mindig szerettem újságot csinálni, és romantikus dolognak tartottam emberszabású, emberhez szóló szerkesztőséget kialakítani, új olvasókat szerezni. Büszke vagyok rá, hogy a Mozgó Világban többek között Ilia Mihály javaslatára Géczy Jánostól Zalán Tiborig a fiatal szegedi költőknek mindig helyet adtunk. Hajnóczy Péter is átszokott hozzánk az Új Írástól. Amikor 1981-ben a Mozgó Világnál leváltottak – mert valójában erről volt szó, amikor az általam szerkesztett utolsó számot bezúztatták –, visszamentem az Élet és Irodalomhoz főmunkatársnak, ahol még jó ideig igazi szerkesztőség működött.

Eletem egyik legnagyobb baklövése volt, hogy amikor 1986-ban bajba került a Magyar Írószövetség, elvállaltam a főtítkári posztot. Azt mondták, nincs más kiút, mert „párttag” kell Cseres Tibor elnök mellé. Csoóri Sándor és Fekete Gyula úgy vélték, csak én tudom egyben tartani a szervezetet, hiszen ha kiléptetik a párttagokat, akkor vége mindennek. Berecz János KB-titkár – Kádár megbízásából – ugyanis egy ellen-írószövetséget szeretett volna létrehozni. Akkoriban nem voltam túl jó idegállapotban, végül mégis elvállaltam. Bár még hosszú ideig nem kapta vissza a szövetség összes jogát, sikerült egyben tartani. Baranyi Ferentől Csordás Gáboron át mondjuk, Nemes Györgyig – mindenki mellénk állt. Hülyeség volt, mert máig ennek a levét iszom. Amikorra viszont – két és fél év után – valóban lehetett volna együtt munkálkodni, megint én őrlődtem fel. Miután eltelt még néhány zűrös év, elfogadtam Bencsik András hívását a Pesti Hírlaphoz, mert egyszerűen nem bírtam szerkesztőség nélkül, a létemhez hozzátartozik az újságírás is. Sohasem éreztem robotnak. Költőként ugyanis nem olyan vagyok, mint a dilettánsok, akik állandóan meg akarják írni az élményeiket. Rendkívül fontos volt számomra az a napi visszaigazolás, amit csak az újságírás adhat meg. Most már hét éve, hogy ez a hiányérzet kínoz, de már nem igen találnék lapot, mely otthont adna.

- Néhány év szünet után szinte egyszerre jelent meg két válogatáskötete is. Min dolgozik mostanában?

- Egy fiatal zeneszerző, Kapi Horváth Ferenc megíratta velem Kossuth-oratóriumának szövegkönyvét. Azt mondta, tetszik neki, dolgozik rajta. Nem volt kis feladat, hiszen alaposan át kellett gondolnom azt is, hogy zenéhez készül a szöveg. Szeretnék írni egy regényt is, de egyelőre csak két részlettel készültem el. Nem vagyok elégedett, mert nem kaptam el a svungot. Nem egyszerű dolog ez így, mert közben pénzt is kell

keresni. Azt találtam ki, hogy a regényemben párhuzamosan írom meg somogyi gyermekkoromat a szegedi és a Mozgó Világos évekkkel.

- Milyen kapcsolata maradt Szegeddel?

- Nehezen járok vissza, mert lelkiileg felkavaró kapcsolatok kötnek a városhoz. Szinte minden utcaszeglethez fűződik valamilyen emlékem. Sokan meghaltak a barátaim közül. Biztos vagyok benne, ha rögtön Pestre kerültem volna, nem lesz belőlem az, aki vagyok. Ebben az áldott-elátkozott Szegedben hihetetlenül sok energia van, félelmetes módon tudja nevelni az embert. Az is igaz, amit Erdei Ferenc írt róla: nem képes megtartani az igazi nagy íróit, költőit. Mégis mindenkinek olyan élményeket ad, amelyekkel máshol talán nem lehet találkozni. Nem véletlen, hogy Temesi Feri annyi mindent meg tud írni még ma is belőle. Visszatekintve röhejes volt az a korszak, amikor ott éltem. Összegyűlt egy kiátkozott társaság, amely annak köszönhetette a fennmaradását – és az egész magyar társadalom is ennek köszönheti –, hogy átvett egy túlélési stratégiát. Sok elrettentő dolog történt a környezetünkben. Mindenki mást élt át ebben az országban. Mást Esterházy és mást Temesi. Az emberekben valami őseredetű félelem dolgozott. Nemrégiben én is kikértem a III/III-as dossziémat, mert Ilia Mihály és Nagy Gáspár figyelmeztetett, hogy szerepelek az ő ügyükben, így nyilvánvaló, hogy rólam is vezettek feljegyzéseket. Életem 14 fontos éve szoros összefüggésben van Szegeddel. Ezek az évek nem csak az én életemet, erkölcsi, etikai fejlődésemet határozták meg, hanem a Mozgó Világban közölt szerzők közül is sokakét. Még ma is hihetetlen sok minden van, amit csak azért tudok megírni, mert Szegeden éltem. Még ma is tudat alatti szegedi kincsek rejtőznek bennem. Ha nem zámul be az agyam, hetvenöt éves koromig megélek belőlük.

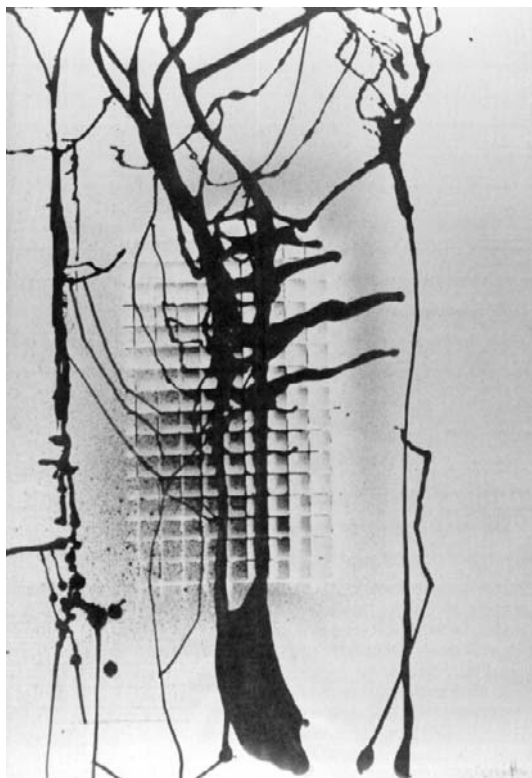
- Az elmúlt évtizedben alaposan megváltozott az irodalom, és különösen a költészet helye és szerepe. Mit gondol erről?

- Becsületes helyen kellene kezelni az irodalmat, ott, ahová való. A költészet mindig az intímabb műfajok közé tartozott. Lehetnek ugyan olyan korszakok, amikor divatosabbá válik valami, és a nagyközönséghez szóló, hivalkodóbb versek aratnak sikert. Az intellektuálisabb líra – bármilyen formában íródják is – kevesebbet vonz. Hogy ki marad fenn az idő rostáján, lehetetlen eldönteni. Juhász Gyula vagy József Attila költészetéből is azok a versek maradnak meg, kerülnek újra előtérbe, amelyek az adott korban kellenek. Meggyőződésem, hogy nincs a világnak még egy ilyen gazdag lírája, mint a magyar. A költészet renoméját azonban a költők tették tönkre. Annak idején Domokos Mátyás megírta már: működik a versírógép. Noha számítógép is rendelkezésemre állna, én ma is egy öreg Continental írógépen pötyögöm le a verseimet. Egészen más a zenéje. Nem szégyellem, hogy mostanában visszatértem ahhoz, amihez a legjobban értek: a kötöttebb formához. Persze, olykor azért szabad verset is írok. Nagy problémának látom, hogy egyre nagyobb intellektuális nehézséget jelent az olvasóknak megérteni egy olyan verset, ami bonyolultabb, ami nem olyan primitíven, nem újságírói szinten közelít a valósághoz, ahogyan az emberek elvárnák. Mi még úgy nőttünk fel, hogy mesterségesen felfokozott állapotban éltünk. Elhitették velünk, hogy az irodalom pótolhatja a politikát, de azt is kifejezheti, amit nyíltan nem lehet kimondani. Ez ma már nem igaz. Sok akkoriban tehetségesnek, jelentékenynek tartott költőre már nem 30–40 ezren figyelnek. A gyerekirodalom is elbagatellizálódik. Bárki azt hiheti, ért hozzá, és megpróbálhat gyerekverseket írni.

– Sok a vers – mondta egyszer...

– Megdöbbsentem, amikor Éjféli verőfény című kötetemhez tizenöt év terméséből kellett válogatnom. Egy egész ciklust is ki kellett hagynom, mert olyan sok vers jött össze. Kiderült, hogy tizenöt év alatt legalább tizenötezer sort írtam. Abból kellett kiválogatnom hatezer sornyt. (Hozzávetésül: Ady vagy Kassák is csak harmincezernyt írt, jól tudom, mert válogatott verseiket is jegyeztem!) A kritikusok a hatezer sort is soknak találták. Jólesett, amikor Szenczi Molnár-versemet – ami Szegedről Kalocsára való utazás közben alakult ki bennem – az elmúlt évszázad tíz legjobb verse között emlegette a Korunk. A hatvanadik születésnapomra jelent meg legújabb kötetem, amelyben egész pályafutásomból hatvan válogatott versem szerepel. Ha abból hat megmarad, azt mondom, megérte! Ha a még továbbiakból néhány – kilesz a tíz is! Mert dolgoznom kell még, ha egyik nagy mesterem, Illyés Gyula hatvan évesen írt intelmére gondolunk is csak: „Nem lehet tisztességes ember, / ki a versírást abbahagyja. / Az igazmondást hagyja abba.”

Hellési Zsolt

VINKLER LÁSZLÓ: KÉT STRUKTÚRA III.